

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ»**

Руслана СЛУХЕНСЬКА¹, Леся ЛОГУШ², Олена ЗЕНДИК²,
Наталія ПАНАСЕНКО¹, Ігор СКАКУН¹

¹ Буковинський державний медичний університет, Чернівці (Україна)

² Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича (Україна)

slyruslana@gmail.com, l.logush@chnu.edu.ua, o.zendyk@chnu.edu.ua,

Panasenko.Nataliia.med@bsmu.edu.ua, Skakun.Ihor@bsmu.edu.ua

**ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL CHARACTERISTICS
OF THE EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL TRAINING PROGRAM
IN THE SPECIALTY «THERAPY AND REHABILITATION»**

Ruslana SLUKHENSKA¹, Lesya LOHUSH², Olena ZENDYK²,
Nataliia PANASENKO¹, Ihor SKAKUN¹

¹ Bukovinian State Medical University, Chernivtsi (Ukraine),

² Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine)

ResearcherID: I-1265-2016, ORCID ID: 0000-0002-7308-9566,

ResearcherID: D-2954-2016, ORCID ID: 0000-0003-2503-9449,

ORCID ID: 0000-0003-1583-1352,

ORCID ID: 0009-0004-7129-4090,

ResearcherID S-5818-2016, ORCID ID 0000-0001-9028-9538

Slukhenska Ruslana, Lohush Lesya, Zendyk Olena, Panasenko Nataliia, Skakun Ihor. Organizational and methodological characteristics of the educational and professional training program in the specialty «Therapy And Rehabilitation». The issue of training specialists in therapy and rehabilitation is especially relevant in today's realities, as the demand for professional specialists in this cluster of medicine is constantly growing. Higher medical education institutions are faced with the need to quickly streamline the teaching and methodological arsenal to meet the standards of the educational and professional program. The purpose of the scientific research is to highlight the specifics of organizational and methodological support of the educational process for students majoring in «Therapy and Rehabilitation». The objectives of the study are to find a balance between traditional and innovative dimensions of teaching and learning support in the modern paradigm of higher medical education. The methodology used in writing the article is focused on the general scientific methodological segment. The analytical dimension has formed the dominant methodological approach, providing generalization of the data obtained and comparison within the educational process in a higher medical education institution. The elaboration of prospects for the development of educational and scientific activity involves the application of the scientific and philosophical principle of synergy. The results of the study indicate a gradual transformation of the matrix of competencies in theoretical disciplines taught to rehabilitation therapists. The traditional dominance of fundamental skills is losing its relevance due to the dynamism of socio-cultural changes that radically alter the understanding of the principles of treatment and recovery. The biopsychosocial model of therapeutic and rehabilitation activity necessitates new knowledge and skills that are formed when studying the theoretical cluster of the educational program. Soft-skills, live-skills, digital-skills are the usual list of professional competencies of a modern rehabilitation therapist. Disciplines of theoretical profile become an educational space in which a higher education student forms the necessary arsenal of knowledge, skills and abilities. Prospects for the study are the development of interdisciplinary programs that will integrate the potential of several related disciplines, forming universal competencies. The experience of egrotherapy has demonstrated the effectiveness of using interdisciplinarity in the practical segment of training. The interdisciplinary paradigm in theoretical training is relevant for the therapy and rehabilitation cluster. Thus, the organizational and methodological support of teaching theoretical disciplines to students majoring in «Therapy and Rehabilitation» is constantly changing under the influence of socio-cultural factors. The biopsychosocial model of the medical paradigm of our time provides for the expansion of the competencies of a therapist-rehabilitator, which necessitates the acquisition of flexibility and versatility of professional skills.

Keywords: educational and methodological support, specialty «Therapy and Rehabilitation», educational program, professional competencies, biopsychosocial model, interdisciplinarity.

Вступ. Вислів культового американського лікаря та громадського діяча Патча Адамса про те, що «якщо ти лікуєш хворобу – ти виграєш або програєш, але якщо ти лікуєш людину – ти гарантовано виграєш» став фактично доленосним у формуванні нової, людиноцентричної моделі розвитку сучасної медицини. Для кластеру терапевтично-реабілітаційної активності такий формат став по суті рятівним колом, який не дозволив людині, яка потребує відновлення потенціалу організму, загубитися в динамічному потоці пропозицій зцілення

та відновлення, багато з яких не корелювалися (а деякі й відкрито суперечили) з науково-доказовою медициною.

Лікувально-реабілітаційний вимір потребує нових підходів щодо підготовки фахівців в цій галузі вищої медичної освіти. Традиційно, теоретичні дисципліни формують окремий сегмент навчального процесу. Проте, однією з основних проблем викладання у закладах вищої медичної освіти є розрізненість теоретичного блоку. Предмети медичного, біологічного та суспільно-гуманітарного напрямів

не формували синергію знань для цілісного бачення життя та діяльності людини. Для підготовки фахівців лікувально-реабілітаційного профілю відсутність вказаної цілісності постає реальною проблемою щодо набуття належного рівня професійної компетентності.

Реабілітаційна активність в лікувальній сфері відрізняється від класичної науково-медичної парадигми, оскільки не завжди обмежується відновленням сил та стану організму людини. Реабілітація передбачає не лише лінійний вплив на функціонування органів та систем організму, а й прагне до повноцінного відновлення потенціалу життєдіяльності людини. Тому компетенції, які закладені в освітньо-професійну програму підготовки передбачають поєднання та взаємодію медико-біологічних, соціокультурних та духовно-ментальних характеристик.

Історіографія питання. Проблема підготовки фахівців лікувально-реабілітаційного кластеру медичної сфери активно обговорюється в науково-медичному дискурсі сучасності. Початок ХХІ століття характеризується загальними трансформаціями в медичній сфері загалом та в її терапевтично-реабілітаційному сегменті зокрема. Зміни, які слугували підставою для перегляду програми підготовки фахівців-реабілітологів, вивчалися в контексті їхнього змістових та цільових вимірів. Проблема сертифікації програми підготовки активно обговорювалася не лише в освітній, але й в науковій спільноті¹

Потреба в нових принципах впорядкування освітніх програм зі спеціальності «Терапія та реабілітація» диктувалася низкою факторів, які проаналізовані в наукових дослідженнях останніх років:

- відсутність кореляції програм з академічних медичних дисциплін з конкретизованими лікувально-реабілітаційними вимірами²;
- потреба виокремлення системи гнучких навичок, які урізноманітнюють професійну підготовку терапевта-реабілітолога³;
- неузгодженість фундаментальних навичок з сегментом soft-skills, що призводить до втрати цілісності підготовки⁴;
- впорядкування програми підготовки у відповідності до настанов якості надання медичних послуг⁵;

- розвиток перспективних напрямів лікувально-реабілітаційного процесу в контексті реформування системи охорони здоров'я⁶.

Окремо в науково-медичному дискурсі досліджується питання взаємодії між теоретичними та практично-профільними дисциплінами⁷. У сучасних дослідженнях висвітлюється роль технологічно-цифрових інструментів, які використовуються в процесі навчання та в подальшій практично-лікувальній роботі⁸.

Попри активне висвітлення організації навчального процесу в закладах вищої медичної освіти, питання підготовки фахівців зі спеціальності «Терапія та реабілітація» має низку невирішених аспектів, які пов'язані з позиціонуванням дисциплін в навчальних планах, формуванню компетенцій згідно з освітньо-професійними програмами тощо. У поточному дослідженні здійснюється узагальнення існуючого досвіду впорядкування методичного забезпечення підготовки фахівців лікувально-реабілітаційного профілю.

Методологія. Проблема організаційно-методичного супроводу викладання теоретичних дисциплін при підготовці терапевтів-реабілітологів формує низку суперечливих моментів, які потребують вирішення. Для впорядкування вказаних протиріч варто використовувати цілісний методологічний підхід із залученням загальнонаукових настанов аналітичного спрямування. Завдяки узагальненню формується уявлення про цілісність програми підготовки терапевтів-реабілітологів. Порівняльний аналіз, в свою чергу, дозволяє дослідити баланс фундаментальних та гнучких навичок, академічних та специфічних професійних знань, елементів традиційності та інноваційності тощо. Важливе значення при впорядкуванні освітньо-професійних програм підготовки має метод систематизації, оскільки передбачається гуртування багатьох аспектів освітньої активності в рамках одного нормативного документу.

Окремим методологічним принципом, який використовується у поточному дослідженні є синергійний вимір. Проблема взаємодії окремих кластерів теоретичних, практичних та профільних дисциплін є ключовою при формуванні якісних компетенцій у майбутніх фахівців. Використання

¹ Gutenbrunner C., Lemoine F., Yelnik A., Joseph P., de Korvin G., Neumann V., Delarque A. »The field of competence of the specialist in physical and rehabilitation medicine», *Annals of Physical and Rehabilitation Medicine*, 2011, Vol. 54, P. 298-318 [In English].

² Gibson J., Lin X., Clarke K., Fish H., Phillips M. »Teaching medical students rehabilitation medicine», *Disability and Rehabilitation*, 2010, Vol. 32, P. 1948-1954 [In English].

³ Continisio G., Serra N., Guillari A., Simeone S., Lucchese R., Gargiulo G., Toscano S., Capo M., Capuano A., Sarracino F., Esposito M., Rea T. »Evaluation of Soft Skills among Italian Healthcare Rehabilitators: A Cross Sectional Study», *Journal of Public Health Research*, 2021, Vol. 10 [In English].

⁴ Laffleur A., Gagné M., Paquin V., Michaud-Couture C. »How to Convince Clinicians that Soft Skills Save Lives? Practical Tips to Use Clinical Studies to Teach Physicians' Roles», *MedEdPublish*, 2019, Vol. 8 [In English].

⁵ Rydberg L., Mhatre P., Kessler A., Roth E. »Physical medicine and rehabilitation clerkships in medical school: A valuable and integrated addition to the advanced clerkships», *PM&R*, 2024, P. 1-7 [In English].

⁶ Golyk V., Syvak O., Grabljevec K., Tederko P., Gutenbrunner C., Nugraha B. »Five years after development of the national disability, health and rehabilitation plan for Ukraine: Achievements and challenges», *Journal of Rehabilitation Medicine*, 2021, Vol. 3 [In English].

⁷ Xu J., Chen M., Wang X., Cai Z., Wang Y., Luo X. »Global research hotspots and trends in constraint-induced movement therapy in rehabilitation over the past 30 years: a bibliometric and visualization study», *Frontiers in Neurology*, 2024, Vol. 15 [In English].

⁸ Rutkowski S., Kiper P., Caccianta L., Cieslik B., Mazurek J., Turolla A. »Use of virtual reality-based training in different fields of rehabilitation: A systematic review and meta-analysis», *Journal of rehabilitation medicine*, 2020, Vol. 52, P. 1-16 [In English].

міждисциплінарного підходу забезпечує цілісне розуміння медичної сфери та конкретної медичної професії у сучасній біопсихосоціальній парадигмі. Тому синергійний підхід актуалізовано при організаційно-методичному супроводі навчального процесу в закладі вищої медичної освіти.

Результати. Класична медична парадигма потребує змін з врахуванням незворотності впровадження біопсихосоціальної моделі в системі лікувально-реабілітаційної активності. Лікувальний процес та лікувальний сегмент реабілітації наразі неможливо відділити від соціокультурних реалій, які окрім фізіологічного та функціонального стану, формують психо-емоційну, соціальну, ментальну та світоглядну характеристику пацієнта.

Варто зауважити, що біопсихосоціальна модель відображена в цільових настановах освітньо-професійної програми з фізичної терапії, в яких відзначається потреба у «володінні спеціальними знаннями, уміннями та навичками фізичної терапії, здатних вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з порушеннями функцій органів і систем із застосуванням положень, теорій, методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук, задля розвитку та вдосконалення реабілітаційної допомоги на різних рівнях надання послуг». Очевидно, що процес відновлення потенціалу організму людини варто розглядати в різносторонньому вимірі.

Водночас, класична сукупність теоретичних та практичних дисциплін при підготовці фізичних терапевтів та реабілітологів втрачає свою значимість,

оскільки в сучасній медичній парадигмі постає гостра необхідність взаємодії всіх наявних знань, умінь та навичок. Лікувально-реабілітаційний процес розглядається в динаміці стану організму та впливу навколишнього середовища. Тому, сучасний фахівець повинен оперативно змінювати (або ж видозмінювати) тактику лікувально-реабілітаційної активності чи вносити необхідні корективи відповідно до викликів отриманих практично в онлайн режимі.

У цьому контексті варто змінювати методичні настанови при вивченні теоретичного кластеру освітньої програми для фізичних терапевтів та реабілітологів. Традиційно, основна увага зосереджувалася на набутті сегменту *hard-skills*, переважно медико-біологічного та медико-соціального характеру. Проте, такий підхід позбавляє чи не основної переваги сучасного лікаря – гнучкості в професійній діяльності.

Коли актуалізується питання лікувально-реабілітаційної роботи, то гнучкість суттєво збільшує свою роль в досягненні позитивного результату. Особливою рисою реабілітаційної роботи є активність у ситуаціях, коли повного одужання анатомічного чи функціонального відновлення досягти вже неможливо. Водночас, пріоритетним постає фактор відновлення потенціалу людини та її здатності повернутися до звичної активності – повсякденної чи професійної. За такого цільового характеру професійної активності, навчальний процес повинен концентруватися не лише на набутті фундаментальних навичок (необхідних для відновлення сил пацієнта), але й на гнучких навичках (потрібних для відновлення потенціалу людини) (див. фіг. 1).

Фігура 1. Позиціонування фундаментальних та гнучких навичок в підготовці терапевта-реабітолога

Джерело: власна розробка авторів

Теоретичний кластер дисциплін в закладі вищої медичної освіти покликаний забезпечити не лише якісне засвоєння фундаментальних та гнучких навичок, але й їхню взаємодію в контексті професійної діяльності. Важливо розуміти, що йдеться не про традиційний універсалізм фахівця чи уніфікацію програми підготовки – актуалізується саме здатність реагувати на динаміку зовнішніх впливів на процес

лікування та реабілітації, фактори відновлення сил та потенціалу пацієнта.

В освітньо-професійній програмі підготовки фахівців важливе місце посідає матриця компетентностей, яка слугує орієнтиром для організаційно-методичного супроводу навчального процесу. Для здобувачів освіти зі спеціальності «Терапія та реабілітація» впорядкована система

інтегральних, загальних та фахових компетенцій, які формують необхідні для набуття професійного рівня настанови.

Загалом, особливості освітньо-професійної програми наголошують на тому, що «освітній процес здійснюється на засадах студентоцентризму, компетентнісного підходу, партнерства, саморозвитку, проблемно-орієнтованого навчання, поєднання навчальної, практичної та наукової діяльності»⁹. Виходячи з таких настанов формується синергія інституційного, концептуально-наукового, навчально-функціонального та людиноорієнтованого вимірів підготовки фахівців.

Студентоцентричні прояви вимагають долучення гуманітарно-орієнтованих традиційних настанов в дисциплінах соціокультурного кластеру. Окрім того, біопсихосоціальна парадигма передбачає інтеграцію гуманістичних настанов в практично-профільні дисципліни з метою формування балансу між медико-біологічним та соціо-психологічними характеристиками процесу реабілітації.

У цьому контексті важливу роль відіграють live-skills, основним завданням яких є актуалізація людиноорієнтованості в процесі підготовки фахівців з фізичної терапії. Реабілітаційний вимір медицини відрізняється від суто лікувального кластеру, оскільки лікар-реабілітолог переважно працює з наслідками, які стали результатом хвороби чи травми і не вирішилися в процесі лікування. Реабілітація передбачає варіанти розвитку подій, за яких повного відновлення сил пацієнта досягти неможливо по суті. Сегмент live-skills у цьому контексті дозволяє сформувати у майбутнього фахівця ментальну готовність працювати за умов динамічності та невизначеності.

Організаційно-методичне забезпечення викладання дисциплін для студентів спеціальності «Терапія та реабілітація» повинно корелюватися не лише з практично-професійними, але й зі світоглядно-ментальними принципами роботи фахівця. Набуття фахових компетенцій має на меті формування низки професійних та індивідуальних характеристик лікаря-терапевта, а саме:

- медико-практичний вимір, який передбачає проведення якісного та ефективного лікувального впливу;
- реабілітаційно-цільовий, завданням якого є концентрація на відновленні сил організму людини;
- ціннісно-ментальний, що має на меті формування стійкості до перманентності результату реабілітаційної активності.

Загалом, варто розуміти, що терапевт-реабілітолог зосереджується не на класичному лікувальному процесі, при цьому керуючись принципами науково-доказових принципів лікування, а реагує здебільшого на наслідки хвороб чи травм. Тому, лікувально-

реабілітаційний напрям медичної освіти потребує корекції фактично всіх груп фахових компетенцій.

Доволі поширеною практикою в лікувально-реабілітаційному процесі є констатація тимчасових чи постійних змін і обмежень для пацієнта, що формує потребу в актуалізації компенсаційних настанов. Відтермінованість результату реабілітаційного впливу формує особливий запит з боку пацієнта. Фізичному терапевту, лікарю-реабілітологу чи ерготерапевту доцільно використовувати в таких випадках не лише фундаментальні фахові навички, але й актуалізувати комплекс гнучких та життєвих навичок, які покликані налагодити комунікацію з пацієнтом та сформувати довірливі взаємини.

Організаційно-методичні настанови формування цілісних професійних та індивідуальних якостей структуровані в інтегральній компетенції освітньо-професійної програми зі спеціальності «Терапія та реабілітація», в якій наголошується на «здатності вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук»¹⁰.

Важливим моментом освітнього процесу є ідентифікація здобувачем освіти своєї майбутньої професії та спеціалізації. Така активність у сучасному світі можлива лише із залученням потенціалу індивідуальної готовності до самовираження та самореалізації. Водночас, важливим елементом супроводом ідентифікації є використання інформаційно-технологічного сегменту соціокультурної активності¹¹.

Своєрідним трендом сучасної медичної освіти є вироблення настанов, які сприяють формуванню професійної стійкості. Очевидно, що такі аспекти є актуальними для фізичного терапевта, оскільки реабілітаційна активність часто зводиться до незворотної констатації втрати сил пацієнтом. За таких умов важливо зберігати пріоритетність ідеї відновлення потенціалу людини, тоді медико-біологічні фактори, які здаються безальтернативними набувають інших сутнісних характеристик, згідно з якими лікувально-реабілітаційний складник може забезпечити належний рівень якості життя після реабілітації.

Перспективи дослідження зосереджені на подальшому розвитку біопсихосоціальної моделі в систему підготовки фахівців з фізичної терапії та реабілітології. Традиційна медико-біологічна парадигма лікувально-реабілітаційного процесу втрачає актуальність через динамічність соціокультурних змін, які кардинально змінюють уявлення про принципи відновлення людини. Біопсихосоціальна модель зумовлює потребу в набутті комплексу soft-skills,

⁹ Освітньо-професійна програма «Фізична терапія» для першого (бакалаврського) рівня освіти за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація». Чернівці, БДМУ, 2024, 23 с. [In Ukrainian].

¹⁰ Osvitnio-profesiyna programa «Fizychna terapiya» dlia pershogo (bakalavrskogo) rivnia osvity za spetsialnistiy 227 «Terapiya ta reabilitatsiya», Chernivtsy, BSMU, 2024, 23 s. [In Ukrainian].

¹¹ Alnagrat A., Che Ismail R., Syed Idrus S. Z., Abdulhafith Alfaq R. M. »A Review of Extended Reality (XR) Technologies in the Future of Human Education: Current Trend and Future Opportunity», *Journal of Human Centered Technology*, 2022, Vol. 1, P. 81-96 [In English].

live-skills, digital-skills – актуального переліку фахових компетенцій сучасного терапевта-реабілітолога. Дисципліни теоретичного профілю постають навчальним простором, в якому здобувач вищої освіти формує необхідний арсенал знань, умінь та навичок.

Перспективним напрямом удосконалення організаційно-методичного супроводу викладання у терапевтично-реабілітаційному кластері є розробка міждисциплінарних програм (за успішним досвідом ерготерапії), які інтегруватимуть потенціал кількох споріднених дисциплін, формуючи універсальні компетенції. Відтак, інтегральна компетенція, викладена в освітньо-професійній програмі, поступово позбавлятиметься символічного змісту, набуваючи практично-професійних рис. Такий підхід дозволяє досягати завдань освітнього процесу не лише в практично орієнтованому вимірі, але й визначати ціннісно-цільові орієнтири підготовки фахівців відповідного профілю.

Висновки. Отже, підготовка фахівців з терапії та реабілітації є особливо затребуваною в реаліях сьогодення та потребує формування чітких стандартів освітньо-професійного характеру. Динамічність змін соціокультурного простору диктує нові вимоги щодо організаційно-методичного забезпечення викладання дисциплін студентам спеціальності «Терапія та реабілітація». Гнучкість, мобільність, прагматичність, міждисциплінарність – перелік ключових вимірів професійних якостей, необхідних для лікувально-реабілітаційної роботи. Синергійні принципи науково-медичної парадигми повністю корелюються з біопсихосоціальною моделлю організації охорони здоров'я загалом. Організаційно-методичний супровід регламентується освітньо-професійною програмою підготовки фахівців терапевтично-реабілітаційного профілю та викладений в її цільовій та змістовій частині.

Результати дослідження фіксують невпинну трансформацію компетентностей, які пропонуються в навчальному процесі. Звичне домінування фундаментальних навичок поступається актуальності гнучких, життєвих та цифрових навичок, які дозволяють оптимізувати роботу терапевта-реабілітолога. Зміни торкаються не лише знань та уявлень про лікувально-реабілітаційну активність, але й мають сутнісні виміри – надаючи пріоритет концепції потенціалу людини замість традиційного позиціонування сил організму.

Руслана Слукхенська – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету. Автор наукових статей, монографій, навчально-методичних посібників, присвячених проблемам фізичної культури, терапії та реабілітації, культурно-мовних вимірів розвитку вищої освіти.

Ruslana Slukhenska – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Disaster Medicine and Military Medicine of Bukovyna State Medical University. The author of scientific articles, monographs, educational and methodological manuals devoted to the problems of physical culture, therapy and rehabilitation, cultural and linguistic dimensions of the development of higher education.

Леся Логущ – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри терапії, реабілітації та здоров'язбережувальних технологій Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. Автор наукових статей, монографій, навчально-методичних посібників, присвячених проблемам екстреної медицини, реабілітаційної терапії, фізіології.

Lesia Lohush – PhD in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Therapy, Rehabilitation and Health Saving Technologies at the Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. She is the author of scientific articles, monographs, and textbooks on emergency medicine, rehabilitation therapy, and physiology.

Олена Зендик – старший викладач кафедри терапії, реабілітації та здоров'язбережувальних технологій Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. Автор наукових статей, монографій, навчально-методичних посібників, присвячених проблемам кінези- та механотерапії, видів оздоровчо-рекреаційної рухової активності, адаптивної гімнастики, сучасним реабілітаційним технологіям.

Olena Zandyk – Senior Lecturer at the Department of Therapy, Rehabilitation and Health Saving Technologies at the Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. She is the author of scientific articles, monographs, and textbooks on kinesiotherapy and mechanotherapy, types of recreational physical activity, adaptive gymnastics, and modern rehabilitation technologies.

Наталія Панасенко – студентка медичного факультету Буковинського державного медичного університету. Коло наукових інтересів: медицина, біологія, реабілітація, фізична терапія, інноваційні медичні технології.

Nataliia Panasenko – student of the School of Medicine at Bukovinian State Medical University. Research interests: medicine, biology, rehabilitation, physical therapy, innovative medical technologies.

Ігор Скакун – кандидат філософських наук, доцент кафедри психології та філософії Буковинського державного медичного університету. Автор наукових статей, монографій, навчально-методичних посібників. Коло наукових інтересів: філософія, історія, культурологія, історія України, українська філософія, філософська антропологія.

Ihor Skakun – PhD, Associate Professor of Social Sciences and Ukrainian studies Department in Bukovinian State Medical University, is the author of scientific articles, monographs, teaching aids on the history of Ukrainian culture. Scientific interests: history of Ukraine, philosophy, culture, philosophical anthropology, history of philosophy.

Received: 16.11.2024

Advance Access Published: December, 2024

© R. Slukhenska, L. Lohush, O. Zandyk, N. Panasenko, I. Skakun, 2024